

Anna Jupowicz-Ginalska
Warszawa

JUROREM BYĆ, CZYLI RZECZ O KOMISJACH SĘDZIOWSKICH W PROGRAMACH *TALENT SHOW*

Programy realizowane według formuły *talent show* odniosły – i nadal odnoszą – wielkie sukcesy w Polsce: wystarczy przeanalizować ich liczbę, różnorodność czy edycyjność. Jednak, mimo ogromnej popularności, nie doczekały się zbyt wielu opracowań naukowych. To dość zaskakujące, bo przecież właśnie one zmieniały oblicze rodzimej popkultury i show biznesu. Niniejszy artykuł jest więc jednym z niewielu tekstów, doceniających znaczenie *talent shows* i ich pozycję w zhierarchizowanej ofercie elektronicznych środków przekazu.

Opracowanie omawia zjawisko poprzez: porównanie najważniejszych *talent shows* emitowanych w Polsce po transformacji ustrojowej w 1989 roku; wskazanie najistotniejszych cech programów typu *talent show*; usystematyzowanie składów jurorskich (w kontekście merytoryki i celebryctwa sędziów); przedstawienie procesu wyłaniania komisji sędziowskich i zaprezentowanie ról odgrywanych przez jury.

Jak zdefiniować *talent show*?

Najprościej stwierdzić, że jest to program – zazwyczaj telewizyjny¹ – w którym poszukuje się ludzi, obdarzonych jakimiś niezwykłymi umiejętnościami. Oczywiście definicja nie ma naukowego charakteru, a dodatkowo razi skrótością i uogólnieniem. Dlatego też, zamiast sięgać po niepełne dane, prześlę najpopularniejsze programy tego typu, jakie wyemitowano w Polsce po 1989 roku (tab. 1).

Pierwsze spostrzeżenie, jakie nasuwa się po analizie zestawienia, jest oczywiste, a jego treść pokrywa się z obiegowymi sądami na temat *talent show*. Rzeczywiście:

¹ *Casting* na prezentera radiowego przeprowadziło np. RMF FM w 2005 r. Konkurs, którego celem było znalezienie słuchacza o „radiowym” głosie, miał formułę „*talent show* w eterze”.

są to produkty, których głównym celem jest odnalezienie wybitnie uzdolnionych postaci, zachwycających tradycyjnymi albo nietypowymi umiejętnościami.

Jednak to nie wszystko. *Talent show* są konstrukcją skomplikowaną, cechującą się:

- wieloetapowością – programy bazują na kilku stadiach, zazwyczaj ułożonych według następującego schematu: preselekcja wśród wszystkich kandydatów, selekcja przez właściwe jury (lub komisję producencką), kwalifikacja do ćwierćfinałów (niekiedy „na żywo”, z udziałem widzów) i półfinałów, a na końcu wielki, uroczysty finał;
- dwutykowością – *talent show* występuje w dwóch formach, różniących się ze względu na charakter uczestników. Widzowie mogą oglądać zmagania „przeciętnych Kowalskich” lub celebrytów, próbujących swoich sił w danej konkurencji. Jedni i drudzy zawodnicy szkolą się w zakresie związanym z tematyką show i trenują pod okiem zawodowców, a wyniki pracy prezentują w kolejnych odcinkach. Należy przy tym dodać, że znane postaci nie przechodzą przez castingi, lecz są zapraszane do udziału w programie. Warto też podkreślić, że niektóre *talent show* poszerzają formułę o elementy *reality*, kiedy to uczestnicy zostają zamknięci – na wzór sławnego „Wielkiego Brata” – w jednym domu. Tam razem mieszkają, wykonują zadania i przygotowują się do finałowych występów (taki los spotkał wokalistów z „Idola” czy topmodelki z „*Top model. Zostań modelką*”);
- cyklicznością – programy emitowane są w trybie cotygodniowym;
- edycyjnością – *talent show*, którego seria kończy się sukcesem pod względem oglądalności, jest kontynuowany do momentu systematycznych spadków *ratingowych*;
- porą emisji – *talent shows* goszczą na antenach zazwyczaj w weekendy, w porze wieczornej², średnio od godz. 20.00. Trwają co najmniej 60 minut (zazwyczaj – w przypadku odcinków „*live*” – czas emisji wydłuża się i dochodzi do 90 minut). Dlaczego telewizje wybierają właśnie taką porę nadawania? Wiąże się to z możliwie najszerszym dotarciem do potencjalnych odbiorców, którzy – jak wykazują badania, przeprowadzone przez *Millward Brown SMG/KRC*³ – masowo włączają telewizory po ok. 17.00. Należy zauważyć, że w godzinach 19.00–21.30 udział nadawców TV w rynku medialnym wynosi średnio 50%! Łatwo dostrzec zależność między nawykami widzów a nadawanymi programami. Otóż z jednej strony telewizje korzystają z przyzwyczajień publiczności, emitując w tym czasie największe hity, natomiast z drugiej odbiorcy, przywiązani do tradycyjnych pór nadawania ich ulubionych programów, niemal automatycznie sięgają po pilota. Z tej symbiozy wynika kolejna relacja, powstająca pomiędzy nadawcami a reklamodawcami, którzy – lokując reklamy w okolicach ramówkowych hitów – liczą na ograniczenie *zappingu*;

² Mam tu na myśli produkty główne, a nie produkty tła, które poszerzają tematykę podstawowych dóbr o materiały zakulisowe i wątki poboczne.

³ http://www.radiotrack.pl/files/Raport_Radio_2009.pdf [dostęp: 14.05.2011].

- rodzajem prezentowanych umiejętności – na ich podstawie *talent show* dzieli się na: szeroki (gdzie uczestnicy muszą się wykazać wieloma zdolnościami estradowymi) oraz specjalistyczny (gdzie rywalizuje się w ramach jednej kategorii);
- liczbą ostatecznych uczestników – zespół wyznaczony do występów „na żywo” wynosi co najmniej 8–10 osób albo par (wyjątkowa pod tym względem jest „Bitwa na głosy”, gdzie każdy z ośmiu chórów liczył po 16 osób);
- wyborem typu umiejętności jako podstawy show – przeważają programy związane z talentami tradycyjnymi, np. wokalnymi i tanecznymi. Rzadko obserwuje się *shows* wykraczające poza tę regułę. Jeżeli tak się zdarzy, to produkt medialny zazwyczaj nie odnosi sukcesu („Gwiazdny cyrk”, „Stand up...”, „Supertalent”). Wyjątkiem pozostaje „Mam talent”, ale – co warto podkreślić – we wszystkich dotychczasowych edycjach wygrali artyści związani z muzyką i tańcem/akrobatyką;
- mechaniką eliminacji – w każdym odcinku odpada jeden uczestnik, a w części finałowej bierze udział dwóch lub trzech kandydatów;
- odpowiednio dobranymi prowadzącymi (lub prowadzącym) – zwykle jest to bardzo popularna osoba: dziennikarz, prezenter lub aktor;
- metodą transmisji – odcinki *castingowe* są nagrywane, a potem (po dynamicznym montażu) emitowane na początku serii programu. Części, w jakich występują wyselekcjonowane osoby, emituje się „na żywo” i przy udziale publiczności;
- sposobem wyboru zwycięzcy – telewidzowie mają olbrzymi wpływ na to, kto wygra. W ich ręce oddawana jest władza, którą niekiedy współdzielą z jurorami (poprzez wyciąganie średniej arytmetycznej z przyznawanych ocen, wskazywanie zwycięzcy z dogrywki itd.);
- typem przyznawanej nagrody – jest ona oszłamiająca, łącząca pasję laureatów (kontrakt płytowy, szkoła tańca) z kwotą pieniężną lub wyróżnieniem rzeczowym;
- scenografią – ma ona rozbudowany charakter, a odcinki „live” odbywają się w halach widowiskowych lub salach teatralnych. W *celebrity talent show* pojawiają się dodatkowo strefy zakulisowe, w których prowadzący rozmawiają z uczestnikami zaraz po ich występie (np. *skate off* w „Gwiazdy tańczą na lodzie”);
- jury – każdy *talent show*, szczególnie z „niecelebryckimi” uczestnikami, usiłuje budować swoją pozycję, wykorzystując do tego komisję sędziowską. Arbitrzy dobierani są według określonego klucza, a oprócz roli typowej (oceniają), pełnią funkcję promocyjną. Szczegółom zagadnienia przyjrzyć się w kolejnych rozdziałach artykułu.

Konstruowanie składu sędziowskiego

Wyniki analizy, w której badałam konkretne komisje sędziowskie w kontekście personalnym, zawodowym i celebryckim, prezentuje tabela 2.

Szczególnie ważną kategorią przedstawionych badań jest tzw. poziom eksperckości, „poziom popularności przed startem *show*” oraz zgodność pomiędzy wykonywanym zawodem a wspomnianą kategorią profesjonalizmu. Należy przy okazji wyjaśnić, że zakres profesjonalizmu członków komisji sędziowskich oceniałam następująco: „0 punktów” przyznawałam jurorom niemającym nic wspólnego z daną dziedziną (np. Maryla Rodowicz z cyrkiem w „Gwiezdnym cyrku”), „1 punkt” otrzymywali ci, którzy zawodowo nie zajmowali się określoną branżą, ale mieli z nią pewną styczność (Kinga Rusin, zasiadająca w komisji VI edycji „*You can dance...*” wcześniej prowadziła ten program, była również laureatką jednej z serii „Tańca z gwiazdami”). „2 punkty” zyskiwali zaś sędziowie profesjonalnie powiązani z konkretnym zagadnieniem (dziennikarze muzyczni, dyrektorzy muzyczni stacji radiowych, wokaliści). Oczywiście w moich ocenach kierowałam się głównie specyfiką *show*: dlatego Małgorzata Foremniak zyskała 2 punkty (bo w „Mam talent” premiuje się każdy, nawet najbardziej zaskakujący, rodzaj umiejętności, a więc i aktorstwo), natomiast Beata Tyszkiewicz – „0 punktów” (ponieważ w „Tańcu z gwiazdami” bohaterem jest tylko i wyłącznie taniec). W efekcie, biorąc pod uwagę przyjęty przelicznik⁴, okazało się, że wynik, liczący zgodność między wykonywanym zawodem a profesjonalizmem zawodowym jury, wynosi niewiele ponad 70% (czyli niemal 30% składów sędziowskich, decydujących o przyznawaniu nagród i wskazywaniu potencjalnych gwiazd, NIE JEST ekspertem w danej dziedzinie!).

Jak wobec tego przedstawia się związek między sędziami *talent show* a ich popularnością⁵? Rezultat w drugim równaniu oscyluje w granicach 80%, co oznacza, że celebryctwo i medialna rozpoznawalność są niezbędne przy konstruowaniu składu sędziowskiego. Przy bliższej analizie jury łatwo zauważyć, że w każdej grupie pojawia się postać, która – nie mając zbyt wielkiego przygotowania zawodowego – jest jednocześnie popularna wśród publiczności⁶. Objaśnił to Zbigniew Wodecki, były arbiter „Tańca z gwiazdami”: „Gdy podczas rozmowy wstępnej powiedziałem, że przecież nie mam nic wspólnego z tańcem, producenci zapewnili, że to nie problem, bo nie mam oceniać merytorycznie, tylko zwracać uwagę na ogólne wrażenie artystyczne”⁷.

Można by więc zapytać o celowość zatrudniania amatorów w danej dziedzinie. Odpowiedź wydaje się prosta. Udział gwiazdy gwarantuje zainteresowanie widzów i mediów, a w dalszej perspektywie – także reklamodawców. Naturalnie wymarzoną dla producentów sytuacją jest, gdy w komisji pojawiają się eksperci, będący jedno-

⁴ 2 punkty = 100% zgodności, 1 punkt = 50% zgodności, 0 punktów to 0% zgodności.

⁵ Brałam pod uwagę rozpoznawalność jury przed startem programu, dlatego Kuba Wojewódzki w „Idolu” ma tylko 1 punkt, ale w „Mam talent” już 2 punkty.

⁶ Często ten typ jurora nazywa się „emocjonalnym”, a jego głównym zadaniem jest wyrażanie nacechowanych uczuciowo ocen. Sędzia nie musi znać się na temacie *talent show*, ponieważ producentom wystarczy sama jego obecność. W ocenach koncentruje się więc na prezencji i osobowości uczestników.

⁷ K. Pasternak, M. Rachid Chebab, *Sztuka kochania i besztania*, „Przekrój” 2011, nr 5.

cznie kontrowersyjnymi i bardzo popularnymi indywidualnościami w branży rozrywkowej. Takie szczęście mieli np. twórcy „*Must be the music*. Tylko muzyka” czy „Mam talent”. Nie wolno przecież odmawiać profesjonalizmu członkom jury tych obydwu programów. Trudno również posądzić ich o miałość charakterów i anonimowość.

Niezwykle ciekawą kategorią doboru komisji sędziowskiej jest wspomiana przeze mnie popularność. Przynosi ona następujące efekty: *publicity*, maksymalizację tempa rozpoznawalności show, oglądalność i profity ekonomiczne. Niestety, celebryckość członków jury niesie również zagrożenia. Oto niektóre z nich: zdominowanie programu; skupienie uwagi na sobie kosztem pozostałych sędziów / uczestników, wykorzystanie udziału w show w celach autopromocyjnych oraz kłótniowość, wulgarność, niesprawiedliwość wystawianych ocen. Występki, o których przed chwilą pisałam, mogą znacznie utrudnić wykonywanie zadań, stawianych przed komisją sędziowską. Jak zauważyłam, widownia bywa jednak tolerancyjna do pewnego momentu. W chwili, gdy tarcia między jury a uczestnikami (lub prowadzącymi) przyjmują zbyt ostrą formę, publiczność zmienia kanał. Taki los spotkał „Gwiazdy tańczą na lodzie”. Show, zdominowane przez konflikt Justyny Steczkowskiej i Dody, zakończyło się na III edycji. Z podobnymi problemami zmagali się producenci V edycji „*You can dance...*”, kiedy w komisji zasiadała Anna Mucha. Chociaż od strony promocyjnej program odniósł sukces, to jednak jego główną bohaterką stała się aktorka, a nie młodzi tancerze. Liczne uwagi krytyczne, sformułowane pod adresem jej udziału w dalszych częściach „*YCD...*”, jednoznacznie wpłynęły na opinię decydentów z TVN.

A jak konstruowana jest komisja sędziowska?

Tylko nieliczni są bezpośrednio zapraszani do składu jurorskiego, dzięki czemu nie muszą uczestniczyć w przesłuchaniach. Taką ofertę otrzymała np. Kora, która w jednym z wywiadów mówiła: „[...] przyszła propozycja ze strony Niny Terentiew i producenta *Must be the music*. Po raz pierwszy powiedziałam, że się zastanowię, choć dotychczas tego rodzaju propozycje odrzucałam. Poprosiłam o angielski oryginał, przyjrzałam się mu i stwierdziłam, że ma ręce i nogi. Bo to jest *stricte* muzyczny program. W jury zasiadają bardzo kompetentni ludzie. Każdy reprezentuje inny rodzaj muzyki, w którym jest swoistą gwiazdą”⁸. W podobnej sytuacji znalazła się Maja Sablewska, do czasów „*X Factor*” znana jako eksmenadżerka Dody i Edyty Górniak. Mimo że dołączenie jej do jury nastąpiło w aurze skandalu, to za kandydaturą agentki obstawali decydenci TVN, m.in. dyrektor programowy Edward Miszczak. Sama zainteresowana opowiadała: „Zadzwoił do mnie [...] i zaprosił na rozmowę. Gdy usłyszałam, co mi proponuje, myślałam, że to żart [...] W pewnym momencie prawie się wycofałam. Wtedy on zrobił mi ogromną awanturę. Jak mogę nie skorzystać z takiej szansy? [...] Prawdopodobnie on jedyny jest w stanie namówić mnie do niemożliwego. Niezwykły zwykły człowiek”⁹.

⁸ H. Halek, *Kora Jackowska: Falowanie i spadanie*, „Gala” 2011, nr 13.

⁹ R. Praszyński, *Pośród piranii*, „VIVA!” 2011, nr 7.

Nie wszyscy jurorzy znajdują się w tak komfortowej sytuacji: część z nich bierze udział w *castingach*, gdzie są poddawani ocenom reżysera i producenta programu. Dotyczy to zarówno sędziów merytorycznych, jak i emocjonalnych. Spotkało to zarówno Piotra Galińskiego z „Tańca z gwiazdami” („Mnie pokazano odcinek jednego z angielskich *talent show* i kazano go zrecenzować. Chodziło o styl wypowiedzi i zdolność natychmiastowego dzielenia się błyskotliwymi uwagami”¹⁰), Agustina Egurrolę z „*You can dance...*” („Postawiono na konfrontację. Prowokowano kłótnię, żeby juror musiał obronić swoją opinię. Trafiłem do dwójki z Michałem Pirógiem, więc po dwóch minutach naszej jatkii ogłoszono, że to koniec przesłuchań i że razem zasiądziemy w jury”¹¹), Weronikę Marczuk-Pazurę („Miałam próbne zdjęcia w szkole Agustina. Posadzono mnie na sali z jakimś panem, przed nami tancerze. Musieliśmy wypowiedzieć opinie na temat ich tańca. Pan obok za każdym razem miał odmienne zdanie [...]. Postanowiłam upierać się przy swoim. Tym panem był właśnie Agustin”¹²).

Po przejściu przez selekcję, zwycięskim jurorom przydziela się role, w jakich mają za zadanie się odnaleźć (najlepiej, aby w składzie sędziowskim znalazł się tzw. dobry i zły policjant oraz mediator: na wszelki wypadek, gdyby sytuacja zaczęła wymykać się spod kontroli). Jednak arbitrzy nie zawsze przyjmują narzucane im scenariusze – najlepiej obrazuje to przykład „Mam talent”, w których ani Agnieszka Chylińska nie jest jednoznacznie ostra, ani Małgorzata Foremniak stuprocentowo miła. Jedynie Kuba Wojewódzki wpisywał się w oczekiwane zachowania i był po prostu tym, kogo widzowie lubili najbardziej – czyli sobą¹³.

Zadania sędziów w *talent show*

Powinności jurorów można podzielić na:

- główne (naturalne) – polegające na ocenie kandydatów na gwiazdę (w odniesieniu do *talent show*) lub zwycięzcę programu (w kontekście *celebrity talent show*).

W ramach tej kategorii pojawia się gradacja znaczenia członków jury: od typowego do poszerzonego. W pierwszym przypadku komisja pojawia się na *castingach*, a podstawą jej pracy jest wyselekcjonowanie coraz węższej i bardziej uzdolnionej grupy konkurentów. Mimo że w dalszych etapach obydwu typów show (szczególnie tych „na żywo”) komisja musi się dzielić władzą z widzami, to

¹⁰ K. Pasternak, M. Rachid Chebab, *Sztuka kochania i besztania*.

¹¹ Tamże.

¹² K. Zwolińska, *Jedynie takie trio*, „VIVA!”, http://polki.pl/viva_artykul,10010981.html [dostęp: 18.05.2011].

¹³ W związku ze zmianą w jury „Mam talent” powstaje pytanie: jaką rolę będzie odgrywał Robert Kozyra, następca Kuby Wojewódzkiego, który związał się z „*X Factor*”?

jej opinie mają spore znaczenie. Co więcej: zauważa się systematycznie wzrastający autorytet arbitrow. Jeżeli najpierw prawili złośliwości lub zachwycali się występem, to teraz mają prawo go brutalnie przerwać, np. naciskając przycisk. Tak więc poszerzone sędziostwo polega na „podgrzewaniu” atmosfery wokół uczestników, np. przez merytoryczną krytykę, ocenę osobowości, emocjonalną reakcję na występ lub ostrą wymianę zdań z innym członkiem jury. Kontrowersyjne sądy, podbijane bezpardonowym wykorzystywaniem władzy jurorskiej, są ważne dla promocji programu. Im więcej nieoczekiwanych zdarzeń, im głośniejsza kłótnia między sędziami/ uczestnikami, im gorsza ocena występu, tym pozyskiwane *publicity* jest intensywniejsze;

- pochodne (dodane) – wśród których można wyróżnić rolę:
 - mentorską – przyjmującą postać bezpośredniej opieki jurorów nad uczestnikami. Młodzi artyści dostają się pod skrzydła sędziów-przewodników, prowadzących ich ku zwycięstwu lub przegranej („*X Factor*”). Powyższą zasadę wymyślił arbiter wszechczasów, Simon Cowell. Zauważył, że dotychczasowa formuła prac komisji zaczyna nudzić widzów swoją przewidywalnością. Jak zauważył „*Newsweek*”: „Cowell miał świadomość, że pomysł dość zgrzebnego *Idola* trzeba rozwinąć, że można stopniowo wzmacniać rolę jury. Więc w *Mam talent* jego występy stają się już główną atrakcją, a w *X Factor* jurorzy opiekują się grupami [...], pomagają im i bronią przed pozostałymi arbitrami [...]”¹⁴;
 - sławotwórczą – odnoszącą się do osobistych zysków członków jury. Zadanie to jest realizowane z sukcesem, o ile sędzia wykorzysta swoje pięć minut i spożytkuje je na budowanie kariery. Na przykład Cowell „zrozumiał, że prawdziwych artystów nie wyłoni za pomocą takiego programu jak *Idol* ani żadnego innego, bo są one tylko nadętą wersją konkursu karaoke. Można jednak na nich świetnie zarobić”¹⁵. Warto przy tym dodać, że nie chodzi tu wyłącznie o kapitał finansowy, ale także i wizerunkowy. Wiedzą o tym ci, którzy obserwowali rozwój kariery Kuby Wojewódzkiego, Michała Piśroga albo Iwony Pavlović. Dlatego też posada jurorska jest towarem pożądanym, gwarantującym sławę, pieniądze i stabilność zawodową. Celebryci dobrze rozumieją ten mechanizm. Zdaje się, że największe boje toczyły się o fotel sędziego w „*X Factor*”. Jak przyznaje Katarzyna Szałańska, producentka: „Trochę mnie to zszokowało. Pracuję przy *talent show* od dobrych kilku lat. Produkowałam *Idola* i *Mam talent*, ale nigdy wcześniej nie byłam w takiej sytuacji. Wiem, że telefony i e-maile dostawali też reżyser programu Wojciech Iwański i dyrektor programowy TVN Edward Miszczak. Do tej pory to producent zwracał się do osoby, której chciał zaferować posadę jurora, nie odwrotnie”¹⁶. W tym

¹⁴ L. Bugajski, R. Ziebiński, *Simon Cowell. Człowiek, który zamordował rocka*, „*Newsweek*” 2011, nr 15.

¹⁵ Tamże.

¹⁶ K. Pasternak, M. Rachid Chebab, *Sztuka kochania i besztania*.

miejscu właśnie jurorzy zaczynają realizować kolejne zadanie o charakterze pochodnym, czyli funkcje:

- wizerunkową – będącą jednym z elementów promocji środków przekazu. Pisałam już o niej kilkakrotnie¹⁷, dlatego teraz ograniczę się wyłącznie do roli jury w *talent shows*. Może mieć ona, kierując się systematyką promocji mediów, formę autopromocyjną (wykorzystującą potencjał środków przekazu wchodzących w skład grupy właścicielskiej) oraz zewnątrzpromocyjną (nakierowaną na media pozawłaścicielskie)¹⁸. W obydwu przypadkach duże znaczenie mają popularne elementy medialnego *promotion mix*: reklama i public relations. Systematykę tego zjawiska przedstawia rysunek 2.

O ile autopromocyjna (autoreklamowa) funkcja jury jest zrozumiała, o tyle w przypadku aktywności autoPR/*autocross* PR należy sięgnąć po przykłady potwierdzające moje spostrzeżenia. I tak, biorąc pod uwagę zaproszenie do rozmowy w programie publicystycznym/informacyjnym, warto wskazać udział Czesława Mozila w poranku TVN24, prowadzonym przez Jarosława Kuźniara¹⁹ i Agnieszki Chylińskiej w tym samym produkcie medialnym²⁰. Z równą częstotliwością jurorzy *talent shows* pojawiają się w audycjach rozrywkowych, np. w paśmie śniadaniowym (Grażyna Szapołowska i Alicja Węgorzewska w „Pytaniu na śniadanie”²¹, Maja Sablewska „Dzień Dobry TVN”²²). Postaci sędziów promowane są też w *talk shows* (31 maja 2011 gościem Kuby Wojewódzkiego był Czesław Mozil, a z kolei 8 września 2009 Małgorzata Foremniak i Agnieszka Chylińska wzięły udział w „Szymon Majewski Show”). Bardzo kreatywną techniką autopromocji jest organizacja wydarzeń specjalnych z jurorami. Tego typu działanie przeprowadziło TVN w „*You can dance...*”. Stacja wykorzystala animozje między Anną Muchą a Michałem Pirógiem i przeniosła je z telewizji do realnego świata. W Białymstoku zorganizowano konkurs taneczny „Po prostu bitwa! Dziewczyny vs chłopaki”²³, a jego finał nastąpił 5 czerwca 2010 roku, podczas programu na żywo.

Dodam, że arbitrzy *talent show* wspierają je też w reklamach zewnętrznych, pojawiając się w ich spotach internetowych, na *layoutach* ogłoszeń prasowych i billboardach. Juror, korzystając ze swojej popularności, może również „zagrać” u producentów pozamedialnych, gdzie rozpoznawalność jego image’u wzmacnia nie tylko produkt, ale i *talent show*. Z kolei aktywność sędziów w zewnętrznym PR medialnym prowadzona jest na ogromną skalę. Szczególnie intensywnie wykorzystywane

¹⁷ A. Jupowicz-Ginalska, *Marketing medialny*, Warszawa 2010.

¹⁸ A. Jupowicz-Ginalska, *Syndrom „wirującego bąka”, czyli rzecz o autopromocji medialnej*, „Studia Medioznawcze” 2010, nr 3.

¹⁹ ²⁶ <http://www.plejada.pl/105151,4,czeslaw-spiewa-ow-poranku-tvn24,wideo.html> [dostęp: 3.06.2011].

²⁰ http://www.pdr.pl/25350/chylinska_w_poranku_tvn24 [dostęp: 3.06.2011].

²¹ http://www.tvp.pl/styl-zycia/magazyny-sniadaniowe/pytanie-na-sniadanie/wideo/grazyna-szapolowska-i-alicja-wegorzewska-o-bitwie-na-glosy/4221249?start_rec=8 [dostęp: 3.06.2011].

²² <http://www.plotek.pl/plotek/51,79592,9212152.html?i=1> [dostęp: 3.06.2011].

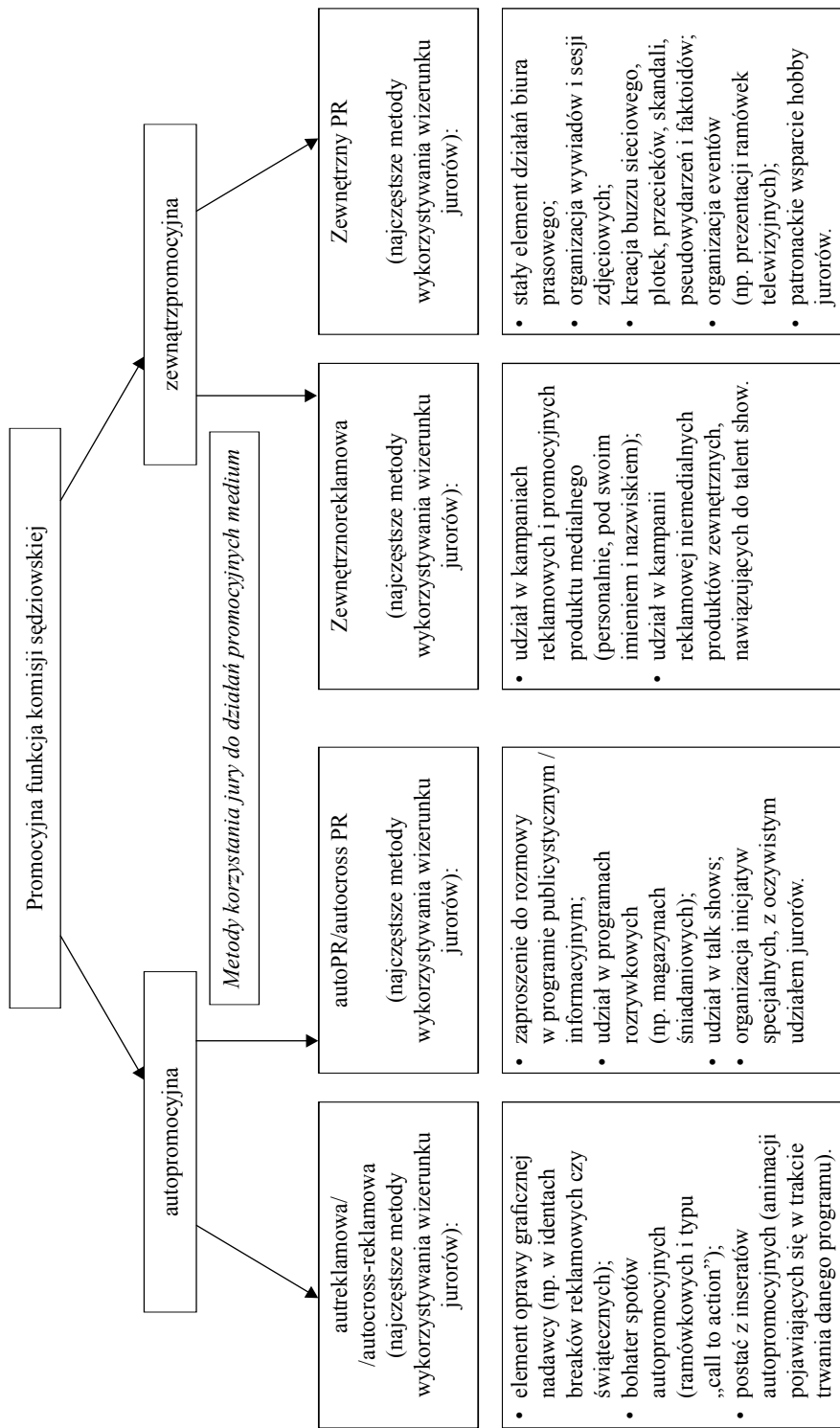
²³ Gdzie „dziewczyny” poprowadziła Anna Mucha, a „chłopaków” – Michał Piróg.

są zakresy tematyczne, pojawiające się we działaniach public relations, organizowanych na rzecz *talent show*. Szczegóły przedstawia tabela 3.

Podsumowanie

Porównałam najważniejsze *talent shows* w Polsce, emitowane po 1989 roku, co pozwoliło wyłonić wiele cech wspólnych dla programów tego typu. Jedną z nich okazały się komisje sędziowskie, których zbadanie doprowadziło do usystematyzowania jurorów na tzw. merytorycznych oraz emocjonalnych. Zaprezentowałam również proces kreowania arbitrów (castingowy lub pozacastingowy). Na koniec zaś dokonałam analizy ról odgrywanych przez jury, w szczególności skupiając się na ich potencjale promocyjnym.

Warto zapytać o drogę, którą w przyszłości podążą *talent shows*. Przecież, aby nie zgubić się w *clutterze* produktowym, ich twórcy będą musieli walczyć o widza nie tyle dekoracjami i metodami głosowania, ale rosnącymi emocjami. Te zaś zapewniają nie tylko uczestnicy (zrazu anonimowi, gdy mowa o tradycyjnym *talent show*), ale również – a może przede wszystkim? – popularni jurorzy. I chociaż powyższa prawidłowość bywa krytykowana, to jednak nic nie wskazuje na to, by miała się ona zmienić. Wprost przeciwnie – zagraniczny i krajowy sukces programów, które znacząco poszerzyły władzę sędziowską, każe przypuszczać, że zarówno *talent shows*, jak i odbiorcy pójdą za jurorami. To oni, moim zdaniem, dzięki swojej realnej lub pozorowanej omnipotencji branżowej, będą mieli coraz bardziej realny wpływ na wygląd, funkcjonowanie i wizerunek polskiej popkultury. Tylko z jakimi gwiazdami, świecącymi na showbiznesowym firmamencie...? Czy będą to supernowe uczestników czy może arbitrów? No właśnie. Pytanie zostawiam otwarte i czekam na rozwój wydarzeń, jakie przyniosą ramówki telewizyjne A.D. 2012.

Rys. 2. Model promocyjnej funkcji jury w programach *talent show*

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 1. Zestawienie *mainstreamowych talent shows* w Polsce po 1989

Tytuł/ /data I edycji	Licencja// pomysł oryginalny	Antena/ /godzina emisji	Liczba edycji do 05.2011	Nagroda	Mechanika show	Typ umiejętności	Typ rywalizacji (live/nagranie)	Prowadzący	Jury
„Szansa na sukces”, od 1992 r.	pomysł oryginalny	TVP2, niedzielne popołudnia	4	Udział w gali końcowej, w której zwycięstwo daje zapew- niony udział w opolskich „Debiutach”	<i>Talent show</i> . Uczestnicy występują przed daną gwiazdą i wykonują jej piosenki	Wokalna	Odcinki <i>castingo- we</i> nie są emi- towane. Program nie jest nadawany na żywo	9 <i>Wojciech Mann</i>	10 <i>Gwiazda danego odcinka</i>
„Idol”, 2002	„Pop Idol”	Polsat, niedziela wieczorem	4	Kontrakti ply- towy	Połączenie reality show z <i>talent show</i> . W części <i>castingowej</i> jury samo wybiera kolejnych uczest- ników, w pozostałych etapach robią to widzowie (jury wskazuje plusy i minusy występu). Wybrani uczestnicy mieszkają w jednym domu, gdzie – bę- dąc pod stałym nadzorem kamer – przygotowują swoje występy	Wokalna	Etap <i>castingowy</i> – nagrania, późniejsze etapy – „na żywo”. Odcinki <i>castingowe</i> są emitowane	<i>W I edycji – Paulina Jaskólska i Maciej Rock, w pozostałych: tylko Maciej Rock</i>	<i>Elżbieta Zapen- dowska, I–IV Jacek Cygan, I–IV Robert Leszczyński, I–IV Kuba Wojewódzki, I–II, IV Maciej Maleńczuk, III Marcin Prokop, III</i>
„Mam talent”, 2008	„Got talent”	TVN, niedziela wieczorem	3	100 000 euro	<i>Talent show</i> . W części <i>castingowej</i> jury samo wybiera kolejnych uczest- ników, w dalszym etapie robią to widzowie (jury wskazuje plusy i minusy występu lub przerywa go w jego trakcie)	Wszystkie talenty	Etap <i>castingowy</i> – nagrania, późniejsze etapy – „na żywo”. Odcinki <i>castingowe</i> są emitowane	<i>Marcin Prokop Szymon Holownia</i>	<i>Kuba Wojewódzki Agnieszka Chylińska Małgorzata Foremniak</i>

cd. tabeli 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
„Droga do gwiazd”, potem „Twoja droga do gwiazd”	Brak pewnych danych	TVN, sobota wieczorem	Łącznie 4	Kontrakt płytowy	<i>Talent show</i> . W części castingowej występuje komisja wstępna, która dopuszcza do kolejnych etapów. Jury pojawia się w ostatnim etapie programu, opiniuje występ. Do zwycięstwa przyczyniają się też widzowie	Wokalny	Wielki finał emitowany „na żywo”. Odcinki <i>castingowe</i> nie są emitowane	Zbigniew Wodecki	Ewa Bem Piotr Mikołajczak Gość, potem Tadeusz Sołtys
„Fabryka gwiazd”, 2008	„Operación Triunfo”	Polsat, piątek wieczorem	1	Kontrakt płytowy, samochód	Połączenie <i>reality show</i> z <i>talent show</i> . W części <i>castingowej</i> jury wybiera kolejnych uczestników, w pozostałych etapach robią to widzowie (jury wskazuje m.in. plusy i minusy występów). Wybrani uczestnicy mieszkają w jednym domu, gdzie – będąc pod stałym nadzorem kamer – przygotowują swoje występy	Wokalna	„Gala” programu nadawana „na żywo”. Odcinki <i>castingowe</i> nie są emitowane	Maciej Rock	Marcin Bistorek Marek Dutkiewicz Kayah Tede
„You can dance – po prostu tańcz!”, 2007	„So You Think You Can Dance”	TVN, środa wieczorem	6 (planowane kolejne)	Stypendium w <i>Broadway Dance Center</i> i 100 000 złotych	<i>Talent show</i> . W części <i>castingowej</i> jury wybiera uczestników, w dalszym etapie robią to widzowie (jury głównie wskazuje plusy i minusy występu)	Taneczna	Etap <i>castingowy</i> – nagrania, późniejsze etapy – „na żywo”. Odcinki <i>castingowe</i> są emitowane	Kinga Rusin, I–IV Patricia Kazadi, VI	Michał Piśróg, I–VI Agustín Egarróla, I–VI Weronika Marczuk-Pazura, I–IV Anna Mucha, V Kinga Rusin, VI

cd. tabeli 1

1	„Śpiewaj i walcz”, 2010	2	Pomysł oryginalny	3	TVPI, piątek wieczorem	4	1	5	Udział w opolskim koncercie „Debiuty”, gwarantowany 6 finalistom	6	<i>Talent show</i> . Po wstępnych eliminacjach jury (na każdym z castingów wybiera pięciu uczestników). Telewizowie SMS-ami decydują o ich awansie czwórki z nich do kolejnego etapu. W II i III etapie odbiorcy po raz kolejny sądzą o losach muzyków	7	Wokalna	8	Etap <i>castingowy</i> – nagrania, późniejsze etapy – „na żywo”. Odcinki <i>castingowe</i> we są emitowane	9	<i>Artur Orzech</i> <i>Aleksandra Rosiak</i>	10	<i>Kryszyńska Prońko</i> <i>Marek Kościelkiewicz</i> <i>Mark Tysper</i>
1	„Stand up. Zabij mnie śmiechem”, 2010	2	Pomysł oryginalny	3	Polsat, sobota wieczorem	4	1	5	Stypendium w <i>Comedy School</i> w Nowym Jorku	6	<i>Talent show</i> . Uczestnicy rozbawiają publiczność, która może skrócić ich występ. Kabaretowe popisy opiniuje jury, lecz o ostatecznym wyborze przesądza widzowie. W show pojawiają się też artyści kojarzeni z szeroko rozumianą estradą (np. Michał Miłowicz)	7	Estradowa (kabaretowa)	8	Odcinki <i>castingowe</i> nie są emitowane. Program nadawany „na żywo”	9	<i>Mariusz Kalamağa</i> <i>Tomasz Kammel</i>	10	<i>Jerzy Kryszak</i> <i>Cezary Pazura</i>
1	„Top Model. Zostań modelką”, 2010	2	„ <i>America’s Next Top Model</i> ”	3	TVN, środa wieczorem	4	1 (planowane kolejne)	5	Kontrakt z Max Factor, sesja zdjęciowa do „Glamour” i kontrakt z agencją modelek	6	<i>Talent show</i> . Jury decyduje o ostatecznym kształcie półfinałowej „trzytnasik” oraz finałowej „trójki”. Ostateczny werdykt należy do widzów. Po drodze uczestniczki poddawane są różnym próbom, mającym udowodnić, czy dana kandydatka nadaje się na modelkę	7	<i>Modeling</i>	8	Etap <i>castingowy</i> oraz kolejny (z zadaniami dla uczestniczek) – nagrania. Ostatni odcinek (finałowy) – „na żywo”. Odcinki <i>castingowe</i> są emitowane	9	<i>Magdalena Mielcarz</i> <i>Michał Piróg</i>	10	<i>Joanna Krupa</i> <i>Marcin Tysza</i> <i>Dawid Woliński</i> <i>Karolina Korwin-Piotrowska</i>

cd. tabeli 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
„XFactor”, 2011	„The X Factor”	TVN, niedziela wieczorem	1 (plano- wane kolejne)	100 000 zł	Talent show. W części castingowej jury samo wybiera kolejnych uczest- ników, w dalszym etapie niemal w 100% robia to widzowie (jury nadal wskazuje plusy i minusy występu i decyduje, kto z dogrywki przejdzie do kolejnego odcinka). Oprócz tego jurorzy opie- kują się uczestnikami, podzielonymi na trzy grupy. W show rywalizują więc i wokaliści, i sędziowie	Wokalna	Etap castingowy – nagrania, poźniejsze etapy – „na żywo”. Odcinki castingowe są emitowane	Jarosław Kuźniar	Kuba Wojewódzki Czesław Mozil Maja Sablewska
„Supertalent”, 2006	„Supertalent”	TVP2, sobota wieczorem	1	Kontrakt z TVP2	Talent show. W części castingowej jury samo wybiera kolejnych uczestników, w dalszym etapie robia to głównie widzowie (jury wskazuje plusy i minusy występu)	Estradowa (wokalna, kabaretowa, prezenter- ska, itd.)	Etap castingowy – nagrania, poźniejsze etapy – „na żywo”. Odcinki castingowe są emitowane	Beata Sadowska	Monika Richardson Katarzyna Figura Bogusław Kaczyński Wojciech Cejrowski
„Bitwa na głosy”, 2011	„Clash of the Choirs”	TVP2, sobota wieczorem	1	100 000 zł na cel charytatyw- ny, związany z rodzinną miejscowością uczestników	Połączenie talent show i celebrity talent show. W formule talent show wpisują się niezamani wcześnieji wokaliści (wyłonieni w castingach), realizując zaś zamysłu celebrity talent show zapewniają gwiazdy, prowadzące i szkolące świeżo odkrytych	Wokalna	Odcinki castin- gowe nie są emi- towane (ich frag- menty pojawiają się w „live” oraz w programach śniadaniowych czy Interecie). Program jest nadawany na żywo	Hubert Urbański Piotr Kędziński	Grażyna Szapolowska Wojciech Jagielski Alicja Węgorzew- ska-Whiskerd

cd. tabeli 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
„Must Be the Music Tylko muzyka”, 2011	„Must be the music”	Polsat, sobota wieczorem	1	Uczestnicy już za występy zarabiają pieniądze. Laureat wygrywa 100 000 zł i udział w Sopot TOPtrendy Festival	<i>Talent show</i> . W części castingowej jury samo wybiera kolejnych uczestników, w dalszym etapie robia to widzowie (jury głównie wskazuje plusy i minusy występu)	Wokalna, instrumentalna (szeroko rozumiane talenty muzyczne)	Etap <i>castingowy</i> – nagrania, późniejsze etapy – „na żywo”. Odcinki <i>castingowe</i> są emitowane	<i>Paulina Sykut</i> <i>Maciej Rock</i>	<i>Adam Sztaba</i> <i>Elżbieta Zapendowska</i> <i>Kora Jackowska</i> <i>Wojtech „Lozo” Łozowski</i>
„Taniec z gwiazdami”, 2005	„Strictly Come Dancing”	TVN, niedziela wieczorem	12	Trofeum „Kryształowa kula” i luksusowy samochód	<i>Celebrity talent show</i> . Gwiazdy, pod okiem doświadczonych tancerzy, trenują tańce towarzyskie i prezentują je w odcinkach „na żywo”. Jury opiniuje występ, ale decydujący głos mają widzowie	Taneczna	Brak etapu <i>castingowego</i> . Program nadawany „na żywo”	<i>Magda Molek, I Hubert Urbański, I–V</i> <i>Katarzyna Skrzyszewska, od II</i> <i>Piotr Gąsowski, od VI</i>	<i>Iwona Szymańska-Pawłović</i> <i>Zbigniew Wodecki</i> <i>Beata Tyszkiewicz</i> <i>Piotr Galiński</i>
„Jak oni śpiewają”, 2007	„Soapstar Superstar”	Polsat, sobota wieczorem	6	Najważniejsze nagrody: trofeum „Brylantowy Mikrofon”, kontrakt płytowy, samochód, podróz marzeń (VI edycja)	<i>Celebrity talent show</i> . Gwiazdy „na żywo” śpiewają znane piosenki. Jury opiniuje występ, ale decydujący głos mają widzowie	Wokalna	Brak etapu <i>castingowego</i> . Program nadawany „na żywo”	<i>Katarzyna Cichopek</i> <i>Krzysztof Ibisz</i>	<i>Edyta Górniak</i> <i>Rudi Schuberth</i> <i>Elżbieta Zapendowska</i> (+ czwarty juror, inny w każdym odcinku: albo uczestnik, który odpadł, albo

cd. tabeli I

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
„Just a two o'fus. Tylko nas dwoje”, 2010	„Just The Two Of Us”	Polsat, sobota wieczorem	1	Nie znaleziono danych, oprócz enigmatycznych informacji o „występie na koncercie”	<i>Celebrity talent show</i> . Gwiazdy, wraz ze swoimi trenerami wokalnymi (znanyimi piosenkarzami śpiewają popularne piosenki. Dodatkowo jury i widzowie oceniają występ: punkty finalne pokazuje tabela wyników sędziowskich i widzów (po 50%)	Wokalna	Brak etapu <i>castingowego</i> . Program nadawany „na żywo”	Katarzyna Cichopek Mariusz Katamaga	Irena Santor Tomasz Karolak Dorota Rabczewska
„Gwiezdny cyrk”, 2008	Pomysł oryginalny	Polsat, czwartek wieczorem	1	Trofeum „Złota Gwiazda Cyrkowa”, dodatkowo: zaproszenie na kolację z księciem Monako i bilety na MFSC w Monte Carlo	<i>Celebrity talent show</i> . Gwiazdy mają zaprezentować swoje umiejętności cyrkowe. Za występy otrzymują ocenę od jury (średnią ocen jurorów) i głosy widzów	Estradowe (wszystkie umiejętności, potrzebne w pracy cyrkowca)	Brak etapu <i>castingowego</i> . Program nadawany „na żywo”	Zygmunt Chajzer Agnieszka Popielewicz	Ewa Zalewska Przemysław Saleta Maryla Rodowicz Piotr Baltroczyk
„Gwiazdy tańczą na lodzie”, 2007	„Stars Dancing on Ice”	TVP2	3	Trofeum „Lodowa gwiazda”	<i>Celebrity talent show</i> . Gwiazdy, pod okiem doświadczonych łyżwiarzy, trenują łyżwiarstwo figurowe, a nabyte umiejętności prezentują w odcinkach „na żywo”. Za występy otrzymują	Łyżwiarstwo figurowe, tancerze	Brak etapu <i>castingowego</i> . Program nadawany „na żywo”	Tatiana Okupnik, I-II Maciej Kurzajewski, I-III Justyna Steczkowska, III	Włodzimir Szaranowicz, I-III Dorota Rabczewska, I-III Tomasz Jacyków, III Renata Aleksander, III

cd. tabeli 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					ocenę od jury (średnią ocen jurorów) i głosy widzów				<i>Maria Zuchowicz, I-II</i> <i>Igor Krzyszyłowicz, I-II</i>

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 2. Skład sędziowski w *talent shows* – analiza ze względu na eksperckość i popularność członków

Tytuł talent show	Rodzaj sprawdzanego talentu	Skład jury (do ramówki wiosennej 2011 łącznie)	Ówczesnie wykonywany zawód członka jury	Poziom eksperckości członka jury w dziedzinie, której dotyczy talent show (skala 0–2)	Zgodność między wykonywanym zawodem a poziomem eksperckości	Poziom masowej popularności członka jury przed startem talent show (skala 0–100%)
1	2	3	4	5	6	7
„Szansa na sukces”	wokalny	Gwiazda danego odcinka	śpiew	2	100%	100%
„Idol”	wokalny	Elżbieta Zapendowska, I–IV	nauka śpiewu	2	100%	0%
		Jacek Cygan, I–IV	poezja, pisanie tekstów piosenek	2	100%	100%
		Robert Leszczyński, I–IV	dziennikarstwo muzyczne	2	100%	50%
		Kuba Wojewódzki, I–II, IV	dziennikarstwo muzyczne, prezenterstwo, showmenstwo	2	100%	50%
		Maciej Maleńczuk, III	muzyk, kompozytor, wokalista	2	100%	100%
„Mam talent”	wszystkie ciekawe talenty	Marcin Prokop, III	dziennikarz, prezenter	1	50%	0%
		Kuba Wojewódzki	dziennikarstwo muzyczne, prezenterstwo, showmenstwo	2	100%	100%
		Agnieszka Chylińska	wokalistka	2	100%	100%
		Małgorzata Foremniak	aktorka	2	100%	100%
„Droga do gwiazd”, potem „Twoja droga do gwiazd”	wokalny	Ewa Bem	wokalistka	2	100%	100%
		Piotr Mikołajczak	dyrektor artystyczny wytwórni płytowej, muzyk	2	100%	0%
		Gość, potem Tadeusz Sołtys	wówczas zastępca dyrektora programowego RMF FM	0	0%	50%

cd. tabeli 2

1	2	3	4	5	6	7
„Fabryka gwiazd”	wokalny	Marcin Bisiołek	dyrektor muzyczny Radia ESKA, dyrektor programowy	2	50%	0%
		Marek Dutkiewicz	poezja, pisanie tekstów piosenek	2	100%	100%
		Kayah	wokalistka	2	100%	100%
		Tede	rapper	2	100%	100%
„You can dance – po prostu tańcz!”	taneczny	Michał Piróg, I–VI	tancerz, choreograf	2	100%	50%
		Agustín Egurrola, I–VI	tancerz, choreograf	2	100%	100%
		Weronika Marczuk-Pazura, I–IV	celebrytka, producentka, prawniczka	0	0%	100%
		Anna Mucha, V	celebrytka, aktorka	0	0%	100%
„Śpiewaj i walcz”	wokalny	Kinga Rusin, VI	prezenterka	1	50%	100%
		Krystyna Prońko	wokalistka	2	100%	100%
		Marek Kościkiewicz	muzyk, kompozytor, wokalista	2	100%	100%
		Mark Tysper	producent muzyczny	2	100%	0%
„Stand up. Zabij mnie śmiechem”	komediowy	Jerzy Kryszak	satyryk, artysta komediowy	2	100%	100%
		Cezary Pazura	aktor, producent	1	100%	100%
„Top Model. Zostań modelką”	modeling	Joanna Krupa	celebrytka, modelka	2	100%	100%
		Marcin Tyszka	fotograf mody	2	100%	100%
		Dawid Wołński	projektant mody	2	100%	100%
		Karolina Korwin-Piotrowska	dziennikarka, prezenterka	0	0%	100%
„X factor”	wokalny	Kuba Wojewódzki	dziennikarstwo muzyczne, prezenterstwo, showmeiństwo	2	100%	100%
		Czesław Mozil	muzyk, kompozytor, wokalista	2	100%	100%
		Maja Sablewska	menadżerka	2	100%	100%

cd. tabeli 2

1	2	3	4	5	6	7
		Monika Richardson	prezenterka, dziennikarka	1	50%	100%
„Supertalent”	estradowy	Katarzyna Figura	aktorka	1	50%	100%
		Bogusław Kaczyński	krytyk muzyczny, meloman	1	50%	100%
		Wojciech Cejrowski	prezenter, dziennikarz, podróżnik	1	50%	100%
		Grażyna Szapołowska	aktorka	0	0%	100%
„Bitwa na głosy”	wokalny	Wojciech Jagielski	dyrektor muzyczny Radia ZET, prezenter, muzyk	2	100%	100%
		Alicja Węgorzewska-Whiskerd	śpiewaczka operowa	2	100%	50%
		Adam Sztaba	kompozytor, dyrygent, muzyk	2	100%	100%
„Must Be the Music. Tylko muzyka”	wokalny	Elżbieta Zapendowska	nauka śpiewu	2	100%	100%
		Kora Jackowska	wokalistka	2	100%	100%
		Wojciech „Łozo” Łozowski	wokalista	2	100%	100%
		Iwona Szymańska-Pavlović	tancerka, choreografka, sędzina w konkursach, nauczycielka tańca	2	100%	0%
„Taniec z gwiazdami”	taneczny	Zbigniew Wodecki	muzyk, kompozytor, wokalista	0	0%	100%
		Beata Tyszkiewicz	aktorka	0	0%	100%
		Piotr Galiński	tancerz, choreograf, sędzia, nauczyciel tańca	2	100%	0%
		Edyta Górniak	wokalistka	2	100%	100%
		Rudi Schuberth	wokalista	2	100%	100%
		Elżbieta Zapendowska	nauka śpiewu	2	100%	100%
„Jak oni śpiewają”	wokalny	(plus juror, inny w każdym odcinku: uczestnik, który odpadł, VIP albo osoba związana z branżą muzyczną)	zawód związany z show biznesem	1	50%	100%

cd. tabeli 2

1	2	3	4	5	6	7
„Just a two of us. Tylko nas dwoje”	wokalny	Irena Santor	wokalistka	2	100%	100%
		Tomasz Karolak	aktor	0	0%	100%
		Dorota Rabczewska	wokalistka	2	100%	100%
„Gwiazdny cyrk”	estradowy, cyrkowy	Ewa Zalewska	artystka cyrkowa, właścicielka cyrku	2	100%	0%
		Przemysław Saleta	sportowiec	0	0%	100%
		Maryla Rodowicz	wokalistka	0	0%	100%
		Piotr Bałtroczyk	satyryk, artysta komediowy	0	0%	100%
„Gwiazdy tańczą na lodzie”	łyżwiarstwo, taneczny	Włodzimierz Szaranowicz, edycja I-III	dziennikarz sportowy	2	100%	100%
		Dorota Rabczewska, edycja I-III	wokalistka	0	0%	100%
		Tomasz Jacyków, edycja III	stylista	0	0%	100%
		Renata Aleksander, edycja III	łyżwiarka figurowa	2	100%	0%
		Maria Zuchowicz, edycja I-II	komentatorka łyżwiarstwa figurowego	2	100%	50%
		Igor Kryszylowicz, edycja I-II	tancerz	1	50%	0%

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 3. Zakresy tematyczne działań PR, prowadzonych na rzecz *talent show*

Motyw przewodni działań PR	Wyjaśnienie	Przykłady
1 Konstruowanie składu jurorskiego tuż po ogłoszeniu informacji o starcie programu (nowego lub kolejnej edycji)	2 Rusza giełda nazwisk. Media prześcigają się w domniemaniach. Program zaczyna żyć własnym życiem, rozkręca się, kreuje popularność i konstruuje przyszłą oglądalność. W przekazach medialnych pojawia się tytuł show, logo, wzmianki na temat poprzednich edycji, itd.	3 W maju trwały spekulacje, kto zasiądzie na fotelach jurorskich IV edycji „Mam talent”. Dywagowano się, czy w składzie pozostanie Małgorzata Foremniak i Agnieszka Chylińska. Najgorętsze dyskusje towarzyszyły zamianie na stanowisku Kuby Wojewódzkiego (na Roberta Kozyre). Atmosferę podgrzewał fakt, iż ponownie rzekomo się nie znoślił ³ .
Ogłoszenie składu jurorskiego	Media zdobywają potwierdzone informacje na temat komisji sędziowskiej (najczęściej podczas uroczystej imprezy ramówkowej). Komentują wybór, dokonany przez producentów. Rozpoczyna się karuzela z sesjami i wywiadami.	Wielkim rozgłosem zakończyło się ogłoszenie składu sędziowskiego „X Factor”. Bank domniem medialnych rozbiła Maja Sablewska, występująca w środkach przekazu w każdej postaci (eksmenadżerka i eksprzyjaciółka gwiazd oraz „zwykła dziewczyna, która zrobiła wielką karierę itd.”) ⁴ . Warto wspomnieć o kontrowersji, jakie wzbudziła K. Korwin-Piotrowska. Dziennikarka, komentatorka show biznesu, weszła w skład jury „Top model. Zostań modelką”. Media krytycznie podchodziły do decyzji, jej historię nazywając „przejściem na drugą stronę lustra” ⁵ .
Ubiór jurorów w trakcie show	Komentowanie stroju, ogólnego wizerunku, stylizacji.	To nośny, wdzięczny i łatwy do promowania temat. Im dziwniejszy ubiór, tym chętniej piszą o nim i <i>tabloidy</i> , i magazyny <i>people</i> . Często komentowano stroje Edyty Górnik w „Jak oni śpiewają”, Dody w „Tylko nas dwoje” czy jurorów w „Gwiazdach tańczących na lodzie”. Omawiano zmiany w wizerunku jurorów, np. Mai Sablewskiej ⁶ , Agnieszki Chylińskiej ⁷ oraz Karoliny Krowin-Piotrowskiej ⁸ .
Wzajemne relacje pomiędzy jurorami	W cenie są relacje poprawne i wrogie. Kłótnie, potyczki słowne, złośliwości lub nieprzychylny opinie, adresowane pod kątem innych jurorów, stanowią bardzo nośny temat medialny.	Na pierwszy plan w sezonie wiosennym 2011 wysunęła się niechęć między M. Sablewską a K. Wojewódzkim ⁹ . Najpierw media usiłowały ich połączyć w parę, później donoszą o zwadach i złośliwościach między jurorami. Pod koniec „X Factor” rzekomo niechęć urosła do rangi nienawiści ¹⁰ . Do legendy przeszły animozje między Anną Muchą a Michałem Pirógiem w V edycji „You can dance...” Podobno praca jurorska ochłodziła koleżeńskie stosunki znajomych ¹¹ .
Ocena pracy jurorów (głównie podejmowanych)	Generalne wrażenie związane z aktywnością, pracowitością, niestandardowym zachowaniem i profesjonalizmem jury. Niektóre media są tak	Portale plotkarskie z lubością komentują ostre wypowiedzi sędziów na temat uczestników show. Krytycznie podeszły do ocen, formułowanych przez Wojciecha Jagielskiego w „Bitwie na głosy” ¹² czy Kuby Wojewódzkiego

1	2	3
<p>decyzji), w tym ich zachowanie na planie <i>show</i></p> <p>Życie prywatne jurorów</p> <p>Życie zawodowe (pozasędziowskie)</p>	<p>zafascynowane sędziami, że prowadzą rankingi i ankiety, oceniające składy jurorskie^a.</p> <p>Odbiorcy poznają znajomych i rodzinny komisji. Sędziowie dają się sfotografować na wczasach albo we własnym domu. Zapraszanie mediów do intymnego życia może mieć finał lukrowany (kiedy dana postać staje się ulubieńcem procelebryckich środków przekazu) lub ponury (gdą arbitrzy podlegają krytyce, także na łamach mediów <i>tabloidowych</i>).</p> <p>Media opisują sukcesy i porażki jurorów, przybliżają ich zawodowy życiorys, nie stroniąc od informowania o problemach konkretnych osób.</p>	<p>w „<i>X Factor</i>”. Cytowały także osady Kory – głównie te ostre, w których pojawiały się wulgaryzmy^b.</p> <p>O swoim życiu opowiadała m.in. Karolina Korwin-Piotrowska w „<i>VIVIE!</i>”^c czy Wojciech „<i>L.ozo</i>” Łozowski (także w <i>VIVIE!</i>^d). Czasy buntu i uzależnienia od używek wspominała Agnieszka Chylińska^e, a o drodze na szczyt informowała albo Maja Sablewska^f, albo dziennikarze obserwujący jej karierę. Pierwszoligową celebrytką stała się też Anna Mucha: aktorka dzięki jurorskiej posadzie w „<i>You can dance</i>...” mogła dzielić się przemyśleniami o dziecię, realizowanych filmach czy „<i>zyciu</i>”^g.</p> <p>Ogromnym echem odbiło się zwolnienie Grażyny Szapolowskiej z Teatru Narodowego. Aktorka, zamiast stawić się w teatrze, pojawiła się w „<i>Bitwie na głosy</i>”. Dyrektor TN, Jan Englert, przeproszał widzowie i w atmosferze skandalu zwolnił gwiazdę. Ta jednak nie złożyła broni i rozpoczęła się mediana wojna na oświadczenie, działania PR oraz zapowiedzi pozwów sądowych. Sprawę komentowały pisma celebryckie, <i>tabloidy</i>^h i opiniotwórcze środki masowego przekazuⁱ.</p>

^a A. Rogoziński, Kuba Wojewódzki vs Robert Kozyra, „Party”, w: http://g1.edipresse.pl/prod/polktiv3/party_o_nich_jest_glosno_artykul,10023793,1.html [dostęp: 5.06.2011]. Warto przytoczyć cytat, w którym dziennikarz pisze: „Nienawisć to świetny medialny towar, tak Kuba Wojewódzki skomentował wiadomość, że w show „Mam talent”¹ zastąpi go były szef Radia Zet, Robert Kozyra. Nie jest tajemnicą, że obaj od lat się nie znoszą [...] Oczywiście jego słowa nie przeszły bez echa. Już następnego dnia gazety zaczęły spekulować, że Kuba zrobi wszystko, aby nie dopuścić do podpisania przez TVN umowy z byłym szefem Zetki”. Jednak kilka tygodni później ten sam magazyn donosił, że „Robert Kozyra z całą pewnością zastąpi K. Wojewódzkiego. W wyścigu o wolny fotel jurorski pokonał podobno samego Szymona Majewskiego”², MT, *Robert Kozyra*, „Party” 2011, nr 11.

^b R. Praszynski, *Posród piranii*, „*VIVA!*” 2011, nr 7. Autor pisze o Sablewskiej: „Wybuchła w polskim show biznesie z siłą dynamitu. Była menadżerką Dody i Edyty Górniak. Dzisiaj sama błyszczy w *X Factor*. Maja Sablewska z tytaniczną konsekwencją walczy o swoje marzenia. Teraz sama chce kreować gwiazdy. Historia jej kariery jest jak spełnienie amerykańskiego snu”³.

^c M. Tabis-Szymanek, *Karolina Korwin-Piotrowska przemaglowana*, „Party”, http://g1.edipresse.pl/prod/polki/party_o_nich_jest_glosno_artykul,10020937.html [dostęp: 1.06.2011]. Dziennikarka zauważa, że „[...] było zdziwienie wszystkich, kiedy okazało się, że ostatnio sama zgodziła się na obszerny wywiad i sesję! Niczym gwiazdy, które sama dotąd oceniała, Korwin-Piotrowska mówi w nim o swoim dzieciństwie, chorej matce i miłosnych rozterkach. Także sesja niewiele różni się od tych, które do tej pory krytykowała w Maglu. Wystylizowana na zdjeciach, nie przypomina tam siebie [...]”⁴.

^d <http://www.plotek.pl/plotek/51,111485,9529695.html?i=0&bo=1> [dostęp: 1.06.2011].

^e A. Bejca, *ONA wam pokaze*, „Party”, http://polki.pl/zycie_gwiazd_znaniulubiani_artykul,10010725.html?print=1 [dostęp: 29.05.2011]. Reporterka następująco zachwycała się zmianą wizerunku jurorki: „[...] wszystkim odjęło mowę. W obcisłej sukience mini i na dziesięciocentymetrowych obcasach Agnieszka Chylińska w ogóle nie przypomniała zbuntowanej rockmanki [...] Uśmiechnięta i seksowna chętnie pozowała do zdjęć”⁵.

- f M. Tabiś-Szymanek, *Przemaglowana*, „Party”, http://g1.edipresse.pl/prod/polki/party_o_nich_jest_glosno_artukul,10020937.html [dostęp: 1.06.2011]. „W nowym show [...] przechodzi metamorfozę. Choć na pierwszy rzut oka widać jedynie tę fizyczną (schudła, lepiej się ubiera, włożyła szpilki zamiast ukończonych tramppek i balerinek), to także jej zachowanie zaskakuje”.
- g E. Pawelek, *Zatańczyć w Marrakeszu*, VIVA!, http://polki.pl/viva_artukul,10023089,2.html, 1 czerwca 2011. Oczywiście zdarzają się także przekazy pozytywne, takie jak wielostronowy materiał o koleżeńskich relacjach między jurorami VI edycji „*You can dance...*”. Agustín Egurola, Michał Piróg i Kinga Rusin byli bohaterami reportażu i sesji zdjęciowej, wykonanej w Marrakeszu.
- h Np. MJB, *Kto wygra tę wojnę?*, „Party” 2011, nr 10.
- i M. Jabłońska-Borowik, M. Tabiś-Szymanek, *Anna Mucha i Michał Piróg – starcie tytanów*, „Party”, http://polki.pl/zycie_gwiad_znaniulubiani_artukul,10018753.html [dostęp: 23.05.2011]. Reporterki tak opisują konflikt: „[...] czy jest to wojna na argumenty, czy walka o pozycję największej gwiazdy show? [...] Odcinki na żywo stały spektaklem dwóch gwiazd. Bardziej niż na występy tancerzy, widzowie czekali na ostre komentarze jurorów. [...] Jak udało nam się ustalić, relacje między jurorami są coraz gorsze. Podobno poza zdawkowymi dzień dobry, proszę, dziękuję, Ania i Michał w ogóle ze sobą nie rozmawiają”.
- j Ankieta, *Które jury jest najlepsze?*, „Show” 2011, nr 5. W sms-wym sondażu magazynu wygrali sędziowie „*X Factor*” (57%), drugie miejsce zajęło „*Must be the music*. Tylko muzyka” (30%), a najgorzej wypadła „*Bitwa na głosy*” (13%). Swoją ankietę, tym razem internetową, przeprowadził również „Fakt”, który prosił czytelników o wskazanie najlepszych i najgorszych arbitrow w wiosennych *talent shows*. Wygrała Beata Tyszkiewicz z „*Tańca z gwiazdami*”, a ostatnie miejsce zajęła Anna Mucha z „*YCD...*”. Więcej na <http://www.fakt.pl/Pavlovic-pobila-Gorniak-Wielki-rankig-jurorow-artukuly,67384,1.html> [dostęp: 23.05.2011].
- k http://www.plotek.pl/plotek/1,111485,9244824,Jagielski_do_uczesnika_Jestes_lobuzem_ktory_pojdzie.html [dostęp: 23.05.2011].
- l http://www.plotek.pl/plotek/1,111485,9244777,Wsciekla_Kora_PIEP_SZ_JAK_POPARZONY_.html [dostęp: 23.05.2011].
- l P. Najzstub, *Sorry, będę inna!*, „VIVA!”, http://polki.pl/viva_artukul,10020720.html [dostęp: 23.05.2011].
- m M. Jabłońska-Borowik, *Chlopak na opak*, „Party”, http://g1.edipresse.pl/prod/polki/zycie_gwiad_znaniulubiani_artukul,10023922.html [dostęp: 23.05.2011].
- n A. Litorowicz-Siebert, *Mówię stop*, „Twój Styl” 2010, nr 3.
- o R. Praszynski, *Pośród piranii*, „VIVA!” 2011, nr 7.
- p Np. J. Dąbrowska, *Maja wyszła z cienia*, „Wprost” 2011, nr 14. Dziennikarka podsumowała karierę menadżerki bez owijania w bawełnę, nazywając ją typem „od pucybuta do milionera”.
- r R. Praszynski, *To był jej rok!*, „VIVA!”, http://polki.pl/viva_artukul,10016713.html [dostęp: 23.05.2011].
- s http://polki.pl/zycie_gwiad_znaniulubiani_artukul,10023869.html?print=1 [dostęp: 23.05.2011].
- t http://wyborcza.pl/1,75478,9460298,Tomasz_Lis_broni_Szapolowskiej.html [dostęp: 23.05.2011].

Źródło: Opracowanie własne.

BEING A JUROR, THE ISSUE OF PANELS OF JUDGES IN TALENT SHOW PROGRAMMES

Summary

In the article entitled „Being a juror, that is the matter of panels of judges in talent show programmes” a thorough analysis is carried out covering the scope of the following two scientifically unexplored areas: talent shows and their panels of judges. Firstly, I wish to give the definition of what really constitutes a talent show. The comparison of all the most significant programmes of this category emitted on the Polish television after 1989 indicate the most important and the most frequently repeated features of talent show. They include among others: multi-phasic, dual-typicality, cyclical, editing, time of emission, types of exhibited skills, ultimate number of participants, mechanism of elimination, method of transmission stage design or at the end – the jury. In the discussion about the formation of panel of judges a lot of attention is focused on the relations between the so-called „level of expertness „and „level of celebrity „as well as activities leading to the appointment of the desired commission of judges as well as a judge’s classification as „a good policeman”, „a bad policeman „or a mediator. I also present the functions of the talent show jury which I separate into the principal (the natural ones) and the derivative (the additional ones). I describe the later as moralizing, fame-creating and imagery (in this, advertising and public relations). An essential part of the article is also the graphic layout of the promotional functions of the panel of judges, indicating areas for publicity building around talent show judges as well as a detailed list of programmes issued after 1989, in which I have analysed 18 talent show programmes in such categories as: date/title of 1st edition, licence/original concept, transmission/time of emission, number of editions to May 2011, prize, show mechanics, type of assessed skills, type of competition, person presiding and the jury.